

Emlékezés Oláh Kálmánra

Viszonylag keveseknek adatott meg, hogy hazájuk számos sorsfordulóját megérik. Oláh Kálmán e kevesek közé tartozott. O nemcsak megérette a jelentős fordulópontokat, de a maga szerény tevékenységével hozzá is járult a társadalmi haladást hozó változásokhoz. Kilencven évvel ezelőtt, 1893. október 13-án Kiskundorozsmán született. Szülei földmunkások, majd téglagyári munkások voltak. Korán, 7 éves korában árvaságra jutott — édesapja elvesztésével. Gyermekkorára nehéz megpróbáltatások közepette telt, hamar megismerkedett a proletárgyermek sorsával. Kilencéves korában nagygazdához cselédnek adták, e nehéz sorsot nem bírta, megszökött. Iskolába csak télen járhatott, mert a többi évszakban a téglagyárban kellett dolgoznia. Az elemi iskola befejezése után inasnak adták Szegedre, szakmát azonban nem sikerült szereznie, mert ismét a téglagyárba adták, ahol 16 éves koráig dolgozott. Később különböző helyeken talált munkát.

Az I. világháborút végigharcolta, s 1918. novemberének első napjaiban szerelte le, Sátoraljaújhelyen. Egy katonai alakulattal Budapestre utazott, s itt ösztönösen bekapcsolódott a forradalmi eseményekbe. A polgári demokratikus forradalmat a Károlyi-kormány a köztársaság kikiáltását követően befejeztek tekintette, elmentében a munkássággal és a parasztsággal, mivel e két osztály a KMP vezetésével a forradalom továbbvitel-

lét akarta. A szocialista forradalmat 1919 tavasza hozta meg.

A Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásakor Oláh Kálmán családjával szülőfalujában tartózkodott. A tanács hatalom felhívására fegyvert fogott, Szegeden, a Vörös Hadsereg tagjaként teljesített szolgálatot, feladatuk a környék vasútvonalainak biztosítása volt. Ezért a fegyvertörés idején bujkálni kényszerült, majd a vándor, illetve alkalmi munkások kereső kényerét ette. Állandó munkát csak 1922-ben, a kőbányai Drasche-téglagyárban kapott. Itt került kapcsolatba a munkásmozgalommal. Belépett a szociáldemokrata Pártba, tagja lett az építőmunkások szakszervezetének. A gyárban megválasztották szakszervezeti bizalmasnak. A Pest környéki téglagyárban 1923-ban bérharc, illetve sztrájk bontakozott ki, melyhez csatlakoztak a kőbányaiak, és ennek egyik szervezője volt Oláh Kálmán. Ezért a sztrájk idején többedmagával letartóztatták, a gyárból elbocsátották, és Budapestre vittek.

Ettől kezdve állandó munkát nem kapott, vándormunkásként csaknem az országot bejárta. Jugoszláviában, Horvátországban is megfordult, ahol vasútepitésben dolgozott.

A különböző munkásszervezetekben felvilágosító, agitációs munkát fejtett ki. 1933-ban visszaköltözött Dorozsmára, és 1934-től 1937-ig a községi SZDP-szervezet vezetőségének tagjaként tevékenykedett. 1937-ben Budapestre költözött, és ettől kezdve a kelenvölgyi

SZDP-szervezetben végzett mozgalmi munkát. 1940-ben a Gamma gyárban helyezkedett el, Budapest felszabadulása idején az önkéntes demokratikus rendőrség (vagy ahogy akkor nevezték, a vörösőrség) tagjaként teljesített szolgálatot, annak megszűnéséig. Majd visszatért előző munkahelyére, és 1948-ban került át a Budapesti Kábel- és Sodronygyárba. Ekkor vált valóra élete nagy vágya, szakmunkás lett, és 1953-ig, nyugdíjba vonulásáig itt dolgozott.

A felszabadulást követően azonnal belépett az MKP-ba, s több alkalommal viselt jelentős funkciót a pártban. Volt üzemi titkár, a XII. kerület 5-ös körzetének pártvezetőségi tagja, 1957-től haláláig, 1970-ig, a kiskundorozsmai községi pártalapszervezet vezetőségének tagja.

Az ellenforradalom idején fegyverrel védte a munkáshatalmat. Idős kora ellenére is vállalta a munkásrészvétel, s szakaszpáncsnoki beosztásban szolgált. Az MSZMP megalakításában aktívan, szervező bizottsági tagként vett részt.

Szakmai munkáját többször jutalmazta elismerés. Így 1953-ban a Szocialista Munkáért Erdemérem kitüntetésben részesült. Munkásmozgalmi tevékenysége, osztályharcos életútja elismeréseként a Szocialista Hazáért Erdemrenddel tüntették ki.

Születésének 90. évfordulóját alkalmából elevenítették fel küzdélmese, harcoss életútját, s ez alkalommal elismeréssel és tisztelettel emlékezünk rá.

Harangozó József

Bakay Nándor emlékezete

Százötven évvel ezelőtt, 1833-ban született Bakay Nándor polgári liberális politikus, a Szegedi Kenderfonógyár alapítója, Az évfordulóról holnap, pénteken több eseménnyel is megemlékeznek Szegeden. Dél-élelő 10 órakor a Belvárosi temetőben megkoszorúzzák Bakay Nándor sírját. 11 órakor emlékülés kezdődik a Technika Háza nagytermében. Délután 15 órakor felavatják a KSZV Szegedi Kenderfonógyára falán elhelyezett emléktáblát. Avatóbeszédet Papdi József, az MSZMP megyei bizottságának titkára mond. (Lapunk a szombati számban megemlékezést közöl.)

Harmincéves a DÉMÁSZ munkáskórusa

A Dél-magyarországi Áramszolgáltató Vállalat Erkel Ferenc munkáskórusa fennállásának 30. évfordulóját ünnepli. Ez alkalomból holnapután, szombaton este, a Tisza-szálló hangversenytermében jubileumi hangversenyt ad, vendégegyüttesek fellépésével.

Az este 6 órakor kezdődő ünnepségen Vajda György, a DÉMÁSZ vezérigazgatója, a kórus elnöke méltatja az együttes pályafutását, teljesítményét, amelyet a minősítő versenyeken magas átlakkal, így a Fesztivál-fokozattal ismertek el. Az ünnepi hangversenyen Homoródné Engi Zsuzsa vezényelével fellép a Miskolci MÁV Járműjavító férfikara (zongorán kísér Regős Zsolt), valamint a jügoszláviai „I pavec” férfikar, Gorsic Edward vezetésével. Végül a közönség a házigazdákat hallhatja. Vezényel dr. Mihálka György (aki 1972-től vezeti a kórust), zongorán kísér Lucz Ilona.

Írások Juhász Gyuláról

Értékmentés, táj- és hazaszeretet

Messze távolban élő nyelvrokonaink egyik nagy kutatójáról, *Reguly Antal*ról szövegelem úgy a fáma, hogy minden vogult személyesen ismert. Péter Lászlórol szövegelem úgy lehetne fordítan ezen a mondaton, hogy ő egyszerűen mindent ismer, ami csak Szegeddel kapcsolatos. A város történetének, elsősorban kultúr-történetének minden jelentős alakjáról szinte mindent tud, kutat, feltár, összegyűjti és közread. Már hogy is lenne — tán még fokozottabban is — ugyan-ez a helyzet, ha Szeged nagy költőjéről, Juhász Gyuláról van szó.

Kilenc, Juhász Gyulával foglalkozó írását gyűjtötte most egybe Péter László, s a *Békéscsabai Megyei Könyvtár* kiadásában (igaz és sajnós, mindössze 250 számozott-dedikált példányban) megjelent könyv olvas-tán az első reflexió egyszerűen a bámulat.

Péter László Juhász Gyulát vizsgáló írásainak sum-mázata, hogy mindegyikük elsősorban és mindenekelőtt „csak” érdekes. Mondhatni, az évtizedeken át szívósan és oktalanul gyanúba kevert szellem-történeti irányzat elsősorban Szerb Antal nevével fémjelzett értekei bűnnek elő például a költő pályakezdését megidéz-ző *Szerkesztői üzenetek J. Gy.-nek*, vagy a *Prózája* című írásokban. Általában Péter László azt a módszert követi, hogy az általa kiválasztott kutatási terület lehetőség szerint egyszerre illeszkedik az életmű egészébe, és a speciális vizsgálódás tendenciába. Így ez történt, hogy igen széles időspektrumot (1958-tól 1983-ig) és jó néhány, egymástól jellegben igen-csak különböző sajtóterméket fog át e kötet, lapunktól a *Betegségudatáról* című cikknek helyt adó *Orvosi Hetilapon* és a *Névtelen cikkeinek fölismerése stíluszajátosságai alapján* című tanulmányt közreadó *Jelen-tésen és stilisztikán* at egészen az *Irodalomtörténeti közleményekig* és az *Örökség* című gyűjtemény bevezetőjéig. S noha e ki-

lenc, Juhász Gyuláról szóló cikk, illetve tanulmány tematikájában fölöttébb változatos, mégis egységet teremtő, homogén kötet ez: azt mutatja föl újfent a szerzőről, amit eddig is csak tudunk róla. Vagyis, hogy nagy hozzáértéssel, de ugyanilyen mérvű érzelmi azonosulással is tár elénk valamit, ami — ezúttal e varázslatosan egyéni hangú költő vizsgálatával — ma fontosabb, mint valaha. Értékmentés a neve, táj- és így hazaszeretethe burkol-tan.

Domonkos László

Megfordult a csoda?

Támadt egyszer egy igen okos ötlet Tápen, messze földről eljöttek csodájára. Azt találták ki, hogy átalakítják a búcsút. Hazajön ilyenkor az is, aki elment, a városi ember is kijár kíváncsiságot, vonultassa föl a népművelés, mit tud csinálni reggeltől estig. Kira-kodóvásárt rendeztek népművészetből, nézni is, venni is lehetett. Akkor még nem dolgozott annyira vásárra a megmaradt népművészet, mint mostanában. Tápéra tenát érdemes volt elmenni. Délután dalosoké és táncosoké volt a színpad a művelődési házban, de volt egy másik színpad a vásárra is. Bábszínpad is, hadd érezze jól magát minden gyerek.

Steril búcsút szerencsére nem akartak, hagyták a ringlist is, több példányban, a céllövődéseket és dobozdobálókat és a bázárokat is. Mindenki látta ugyan, hogy elképesztő otrombaságokat tud kínálni a bővilipar, amióta műanyagból lötytyinthető akármí, de hagyták. Elkerítették tőle az értékeset, és észrevették az emberek, hogy a kerítésen belül másról van szó. Jöttek a Népművelési Intézetből is, és azt mondták szakértő szemlölődéseik után: olyan szép ez, bűn lenne nem folvatni. Pénzt is hoztak egyszerű, százezer forintot. Terjedelmes tanácskozáson mindig arról volt szó, mit lehetne még tenni az eddigi sok jó mellé, hogy még jobb legyen. Kitűnő ötletnek tartották azt is, hogy a zenei világnap is helyet kapott a búcsú profán rendezvényei között.

Örült az elismerésnek, aki tett valamit az ősi időszak egyik legnagyobb erőfeszítést kívánó népművelési ünnepén, és gyűjtötte az energiát a következő évre. Tápé pe-

dig méltósággal viselte a hirtelen megnövekedett érdeklődést.

Idén visszajára fordult a csoda. A népművészek máshova pártoltak, a sílány portékák ársuai viber-sont elárasztották a falut. Mintha eddig mindenki azon fáradozott volna, hogy nekik közönséget toborozzon. Borzadályholmik között, szerényen meghúzódva akart csak hírmondó a régi igyekezetből. A hagyományörző együttesek is megfogytokztak a del-után műsoron, de abban még nem szabad tendenciát látnunk, bár az utazási költségek emelkedése egyre nagyobb gondot jelent.

Sorra megkérdeztük azokat, akiknek eddig szavuk volt az előkészítésben, mind azt mondja, több oka is van, hogy az idei így sikerült. A pénz-telenség a legnagyobb. Erre ugyan van egy jó nagy kontránk, mert ha az a pénz, ami a népművelők sokéves erőfeszítése árán keletkezett népszerőség révén helypenz-ként összeszedhető, a népművelésre fordítódna: talán egyenesbe jöhetnének megint. A népművelés továbbra is erőlködik, de a bevételt arra kijelölt másik szervezet szedi be. Változtatni könnvű lenne rajta, ha a művelődési otthonok új gazdálkodási rendjét figyelembe vesszük, de azt hiszem még is, határozott közbeavakozásra is szükség van. És vissza kell szorítani a bővít.

Érdemes újragonolni a tápai búcsút. A népművészi vásárok időközben annyira elszaporodtak, és egy kicsit hígulnak is, okos ötlettel megint ki kellene találni valamit. A tanakodásra van még idő, csak a szándékot kellene fölbreszteni addig.

Horváth Dezső

Az álarcos lovag legendája

Színes, szinkronizált amerikai film. Írta: Michael Kane. Fényképezte: Kovács László. Zene: John Barry. Rendezte: William A. Fraker. Főbb szereplők: Clinton Spilbury, Michael Horse, Christopher Lloyd, Jason Robards, Juanin Clay. Hódolat Rossininek, a *Tell Vilmos* opera szerzőjének. Mely zenemű talán legnépszerűbb száma az a bizonyos patogó, igazán „lovastempójú” induló, amit például annak idején a tévészorozatban hallhattunk, s ismerős beatzenei feldolgozása is. Hogy miként hozható összefüggésbe e szerző és műve egy amerikai westernnel, vagyis hogyan kerül csizma az éjjeledénybe? A válasz, miként annyiszor, az amerikai filmgyártás rejtelmének dzsungeljében keresendő.

Western vérbosszú nélkül, tudvalevően, félkarú óriás. Ezen aranyigazság tündöklő fényében indul a mű, kezdetben még annyira-amenyire elfogadható szabvány-elemekkel, később már egyre riasztóbb, még edzett vadnyugati filmnézőknek is mindinkább csupán rekeszizom-ingerlő meglepetésekkel. Hogy a szépiú-főhős legjobb indián barátja szemmel láthatóan körülbelül annyira indián, amennyire mondjuk én zulkaffer vagyok, még hagyján. (Végtére is megessik, hogy valaki — „belülről” — indiánnak tetszik, azután kiderül, szó sincs ilyesmiről.) Sőt, az indiánnak elég ügyetlenül maszkírozott ifjú legalább karakterében tényleg rézbőrű, szóval ez a dolog vala-

mennyire rendjén lenne. A marhaságot csak később lesznek oly mérvűek, hogy szinte eget kérnek. De még az se szakad le. Az Amerikai Egyesült Államok korabeli elnöke, Ullyses Grant enyhén paranoid, ám végső soron derűs egyvelegben egyesíti hóbörgő farmer és balfácán kishivatalnok jellegzetességeit; a dialógusok, no meg a narrátor tanítóbá-csis kommentárjai legföljebb, ha az általános iskolák alsó tagozatai gyengébb képességű tanulóinak szintjén mozognak; a mese pedig nem mese, csak némi jó indulattal — meskete. Rengeteg szentimentalizmussal, s még a műfaj igen tág határain belül is elképesztő és így nevetséges valószínűtlenségekkel és zavaros momentumokkal. Adatik még a stábhoz egy viszonylag elfogadható külsejű és persze szerelmes vadnyugati újságíró-hölgy is, kiről csak annyit tudunk meg, hogy elég jól tud csókolózni, és igencsak föl-kavarja az idős szerkesztő — banditák által — felkötöttése a redakcióban. (Ez utóbbi tevékenységében nem biztos, hogy tipikusnak nevezhető.)

No persze itt vannak az elmaradhatatlan lassított felvételek. Melyek láttán az ember már idegesebb lesz, mint tíz kaszkadőr-bukfenc és húsz vérrrel borított tetem megjelenésekor. (Ráadásul a vérontet-tobzódást legalább irigységgel lehet szemlélni, lévén a ketchup jó ideje hiányciikk, enélkül pedig olaszos éték el sem képzelhető. Am hiába, a wester-

nek érthetetlen monomániától áthatott készítői eszelős következetességgel ragaszkodnak a művészi hatások és garantált látszatához, melyre ezúttal egy igen szép és jól idomított fehér paripa betörése szolgált okot. Legkevesebb őt, minden elképzelést felülmúlóan unalmas percen keresztül. Nade se baj: azután jön Rossini mester zenéje. Meg a hosszú sorok, a pénztárak előtt.

D. L.

Szegeden nagy az érdeklődés

Pályázat diákköröknek

A középfokú oktatási intézmények műszaki, tudományos és technikai diákkörök országos pályázat-ot írt ki a KISZ Központi Bizottsága. A legfőbb cél: rendszeres cselekvési és bemutatókötési lehetőséget biztosítani e nagy hagyományokkal rendelkező diákköröknek ahhoz, hogy az egyéni érdeklődés, képesség és tehetség kibontakozzék, s új közösségi munkaformák jöjjenek létre.

„A pályázat tömegbázisát az iskolákban kell megteremteni” — írja elő a felhívás, s Szegeden a megyei KISZ-bizottság e szellemben is járt el: már a nyári felkészítő táborokban felhív-ták az iskolák KISZ-titkárainak és tanácsadó tanárainak figyelmét e komoly lehetőségre.

A tapasztalatok szerint Szegeden meglehetősen nagy az érdeklődés az október 31-én záruló pályázati je-

lentkezések iránt. Eppen ezért a napokban a megyei KISZ-bizottság a megyei tanács művelődésügyi osztályával közösen két konzultációt is rendezett Szegeden, illetve Szentesen, az e diákkörök vezető pedagógusoknak. Nemcsak a feltételeket beszélték meg részletesen, hanem újabb jelentkezési lapokat is szét osztottak — melyek mind egy szálal elfogytak.

Elsősorban a számítástechnika az a terület, amelyre az érdeklődés koncentrálni látszik, s a hónap végére eldől, hány Csongrád megyei műszaki-technikai diákkör is vesz majd részt a pályázaton. A számítástechnikán kívül a níradás, és gépjárműtechnika, továbbá az oktatást segítő eszközök és modellek készítésének szakterületein nyújt lehetőséget arra, hogy a diákok megmutassák, ki mennyire, miben képes reprezentálni — amit tud.